

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Privat institusjonsdrift i andrelinja i det norske barnevernet

Private institutional operations in the «secondary line» of the Norwegian Child Welfare Service

Kandidatnr: 324

Bachelor i sosialt arbeid

Fakultetet for helse og sosialvitenskap

Institutt for velferd og deltaking

19.mai 2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

I dag leverer jeg min siste hovedoppgave som markerer slutten på en 3-årig sosionomutdanning ved Høgskulen på Vestlandet. Jeg har lagt bak meg mange timer med gruppearbeid, ti eksamener og sist, men ikke minst tre år med krevende, lærerike og givende opplevelser i Sogndal. Disse tre årene har bidratt til at jeg har utviklet meg intellektuelt, og jeg har tilegnet meg et bredt innblikk i fagfeltet og i tillegg fått mange gode venner, erfaringer og opplevelser. Det er kanskje litt vemodig, men mest av alt sitter jeg igjen med en god følelse når jeg i dag leverer denne bacheloroppgaven.

Bachelor perioden har vært utfordrende, og energikrevende, men det har også vært en svært lærerik prosess. Jeg vil først og fremst rette en takk til veileder for støtte underveis i skriveprosessen, men også andre som har bidratt med innspill. For å ikke glemme mine medstudenter, som jeg vil takke for tiden sammen i bachelor perioden. Avslutningsvis er jeg stolt over min prestasjon og jeg har gjort det jeg kan.

Jeg er fornøyd med det resultatet jeg i dag legger frem og ønsker deg god lesing!

Høgskulen på Vestlandet

Sogndal 19.05.2021

Abstract

Norwegian statistics shows that the number of days of residence in private institutions are higher than in public institutions, and that the private commercial (for-profit) sector accounts for the majority of these days (Bufdir, 2020). This thesis focuses on why there are so many commercial private operators (for-profit) in the Norwegian Child Welfare Service and what value-based challenges this may entail.

In the 1970s, as in many other countries, Norway experienced major political upheavals. The public sector received increasing criticism for being ineffective, bureaucratic, and large. In response to this criticism, the New Public Management reform emerged. Through competition and marked forces, NPM was intended to contribute to streamlining the public sector. An increased focus on ensuring that service is run as cost-effectively as possible has led to more operators and service providers participation in tendering procedures in order to provide competitive services to users. It may indicate that there are many private service providers in the Norwegian Child Welfare Service, and it may seem that there is a lack of capacity in the public sector and that they must therefore apply to the private market to meet the need.

The hypothesis is that it is lucrative to use private actors, and that can help to cut costs. It may also indicate that large private commercial (for-profit) providers are draining the surplus money out of the country, rather than using the funds in Norway back onto the services. Profits and large surplus may be a factor that motivates individuals to provide care services, but can this come at the expense of children's opportunities to get the help they are entitled to?

Keywords: private institutions, private commercial (for-profit) providers, Norwegian Child Welfare Service, New Public Management, competition, marked forces, cost-effectively.

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1- INNLEDNING	6
1.1 Innledning	6
1.2 Problemstilling	6
1.2.1 Avgrensning.....	6
1.2.2 Tema og bakgrunn for valg av problemstilling	7
1.3 Oppgavens innhold	8
KAPITTEL 2 - METODE	8
2.1 Valg av metode og begrunnelse for valg	8
2.1.1 Litteraturstudie	8
2.2 Fremgangsmåte	9
2.2.1 Databaser	9
2.2.2 Litteraturhierarki.....	9
2.2.3 Søkeprosess og søkeord	10
2.2.4 Viktigste bøker og utredninger.....	10
2.3 KILDEKRITIKK	11
KAPITTEL 3– TEORI	12
3.1 Begreper: modernisering og vekst i offentlig sektor	12
3.1.1 New Public Management	13
3.1.2 Konkurransetsetting.....	14
3.2 Teoretiske grunnlag bak NMP	15
3.2.1 Public Choice- teori	15
3.2.2 Transaksjonskostnadsteori.....	15
3.3 Velferdstjenester omsatt i et marked	16
3.3.1 Anbud av omsorgstjenester	16

3.4 Hvorfor er det nødvendig med private aktører?	17
3.4.1 Private aktører	17
3.4.2 Private ideelle og kommersielle aktører	18
3.4.3 Barnevern.....	19
KAPITEL 4 -FUNN.....	19
4.1 Dominerende kommersielle aktører	20
4.1.1 Aberia.....	20
4.1.2 Ambea.....	20
4.2 Dokumentasjon av de private	21
4.2.1 Omfanget av private.....	21
4.2.2 Fra stiftelser til aksjeselskap.....	21
4.2.3 Fordeling av institusjonsplasser	21
4.2.4 Oppholdsdager i institusjoner	22
4.2.5 Driftsutgifter per oppholdsdag i institusjoner	23
KAPITEL 5 – DRØFTING AV FUNNENE	23
5.1 Hvorfor eksisterer det kommersielle aktører	24
5.1.1 Flest barn med større omsorgsbehov i private.....	24
5.1.2 Transaksjonskostnadsteorien	24
5.1.3 Økt konkurranse og anbudsprosedyrer	26
5.1.4 Lavere utgifter med private aktører	26
5.2 Hvilke verdimeslige problemer kan det medføre?	27
5.2.1 Barnevern som et marked	27
5.2.2 Profitt som motiv	28
5.2.3 Kostnadsbesparelser	29
KAPITEL 6- KONKLUSJON	30

6.1 Konklusjon på bakgrunn av problemstillingen.....	30
6.1.1 Avsluttende refleksjoner	31
6.2 Referanser	31
6.3 VEDLEGG	35
6.3.1 Skjema for søkelogg: vedlegg 1	35
6.3.2 Skjema for søkelogg: vedlegg 2	36
6.3.3 Skjema for kritisk vurdering: vedlegg 3	40

KAPITTEL 1- INNLEDNING

1.1 Innledning

«Privat barnevern er mer lønnsomt enn olje» var overskriften i Fagbladet 2018 (Tømmerås, 2018). Likevel advarte daværende barne- og familieminister Linda C. Hofstad Helland om å presse kommersielle aktører ut av barnevernet (Tømmerås, 2018). Det har vært, og er en polarisert debatt der høyresiden roser private for deres kvalitet og innovasjon mens venstresiden viser til skrekkeksempler (Grønli, 2018, s. 9). I tillegg er det et omdiskutert og aktuelt politisk tema. Hvem skal drifte Norges velferdstjenester og hvem kan drifte de best; offentlige, ideelle eller kommersielle velferdstilbydere? (Sivesind, 2018, s.70).

Kritikk som rettet seg mot offentlig sektor om å være for byråkratisk og ineffektiv har ført til nye måter å organisere driften av offentlig sektor på. En slik modernisering har ledet frem til det som har blitt kalt for New Public Management (heretter forkortet NPM). NPM er et begrep som fikk betydning når stadig flere kommersielle aktører har fått kommet inn på tjenestemarkedet med bakgrunn i denne fornyelsen. Denne innfallsvinkelen er aktuell for å forstå større prinsipper som konkurranseutsetting, privatisering og effektivisering. Temaet for denne oppgaven er basert på privat institusjonsdrift i andrelinja i barnevernet og oppgaven vil nettopp ta for seg disse prinsippene. Oppgavens problemstilling vil på den ene siden rette seg mot hvorfor det finnes så mange kommersielle private aktører innenfor barnevernet, og på den andre siden hvilke verdimeslige utfordringer dette kan medføre.

1.2 Problemstilling

Hvorfor er det så mange kommersielle private aktører i barnevernet og hvilke verdimeslige utfordringer kan dette medføre?

1.2.1 Avgrensning

Med kommersielle aktører vil oppgaven se på de som er engasjert i institusjonsdrift, og velger derfor å avgrense til og ha søkelys på andrelinja, som er Barne-, ungdoms og

familieetaten (Bufetat) og institusjonsplasser. Oppgaven vil ekskludere fosterhjem og kommunalt barnevern.

1.2.2 Tema og bakgrunn for valg av problemstilling

Tema for denne oppgaven er privat institusjonsdrift i barnevernet i andrelinja. I oppgaven defineres andrelinja som Barne-, ungdoms og familieetaten (Bufetat) og institusjonsplasser. Bakgrunnen for valg tema er fordi det er en aktuell politisk debatt, men som har relevans for vår profesjonelle yrkesutøvelse som sosionomer. Et sentralt element i den politiske debatten rundt institusjonsdrift handler om anbudsprosedyrer av omsorgstjenester som blant annet barnevern. Økt fokus på anbud og konkurranse er viktige elementer innenfor NPM reformen. Dette innebærer at private og offentlige på lik linje kan konkurrere om å tilby tjenester til brukere.

Konkurransesponering er et omdiskutert tema i Norge, både i den politiske debatten og i mediene (NOU: 2000:19, s. 17). Teoretikere som Karl Marx og Adam Smith har diskutert betydningen mellom stat og markedet. Det kan hevdes at dette er en diskusjon mellom sosialistiske og liberalistiske synspunkter (Klausen, 2001, s. 24). Dette er like relevant i dagens politiske situasjon, da det kan ses som et skille mellom venstre og høyresiden i norsk politikk. Undersøkelser viser at Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (BUFDIR) i 2013 kjøpte private institusjonsplasser for 1,3 milliarder kroner (Einarsson, 2015, s. 2).

Jeg har en forforståelse ovenfor private aktører i velferdsstaten fra en tidligere studie i Statsvitenskap. Derfor er valg av tema og problemstilling for min avsluttende oppgave basert på egeninteresser vedrørende dette viktige samfunns-elementet. Jeg ønsker derfor å gå dypere inn i materien slik at min bakgrunn i statsvitenskap også kan benyttes til å besvare problemstillingen. En av de mest sentrale årsakene til at jeg ønsket å ta fatt på sosionomstudiet er min store interesse for politikk og politisk utvikling. Politikk påvirker meg som privatperson hver eneste dag, men også som profesjonsutøver. Derfor er denne oppgaven en god mulighet til å undersøke tematikken nærmere. Det er essensielt å ta i betraktning at sosionomer jobber innenfor instanser som har et samfunnsmandat og- ansvar

ovenfor det offentlige. Vi utfører oppdrag samfunnet har behov for og enhver fagperson må ha kjennskap til et utvilsomt viktig tema innenfor vårt felt.

Avslutningsvis vil jeg understreke at private aktører ofte blir negativt fremstilt og kun opptatt av profitt og fortjeneste. Som Grønli hevder, «Det er mye som kan gå galt når det offentlige setter ut tjenester til private» (Grønli, 2018, s. 9). Jeg har den oppfatningen at fagpersonell kan ha et lite nyansert bilde rundt tematikken. Basert på dette ønsker jeg at denne oppgaven skal bidra til å videre belyse denne problematikken, slik at man kan oppnå økt kunnskap innenfor feltet og bidra til en mer nyansert analyse av bruk av det private i det offentlige.

1.3 Oppgavens innhold

Oppgavens andre kapittel gjennomgår metoden, fremgangsmåten og søkeprosessen. I kapittel tre presenteres aktuell teori for oppgavens teoretiske perspektiv. Funnene som bidrar til å utforme problemstillingen vil utgjøre oppgavens fjerde kapittel, etterfulgt av en drøftingsdel i kapittel fem. Oppgavens sjette kapittel vil ta for seg konklusjon samt avsluttende refleksjoner.

KAPITTEL 2 - METODE

2.1 Valg av metode og begrunnelse for valg

2.1.1 Litteraturstudie

I denne oppgaven blir det brukt litteraturstudie som metode. Dette er en studie der forskningsspørsmålet søker svaret gjennom å analysere og søke etter relevant litteratur (Aveyard, 2014, s. 2). Oppgaven benytter seg av sekundærdata; Ved sekundærdata er det ikke forsker som samler inn informasjon, men baserer seg på opplysninger og data som er samlet inn av andre. Ifølge Jacobsen (2015) er dette informasjon som er samlet inn for et annet formål og har belyst en annen problemstilling enn det oppgaven vil belyse.

Sekundærdata kan være av både kvantitativ og kvalitativ art. Fellesbetegnelsen for kvalitative sekundærdata vil være tekster og man vil ta for seg eksisterende historier å prøve å fortolke disse. Ved kvantitative sekundærdata vil man benytte seg at eksisterende regnskap, årsrapporter, statistikker o.l. Slike sekundærdata betegnes som registerdata (Jacobsen, 2015, s. 140). Problemstillingen er formulert på en slik måte at det vil være mulig å løse den ved å bruke litteraturstudie. Ettersom temaet for oppgaven er av et stort omfang konkluderes det med at en litteraturstudie best vil besvare problemstillingen. Det finnes tilstrekkelig med kilder rundt temaet og det vil derfor ikke være nødvendig å gå ut å hente data selv.

2.2 Fremgangsmåte

2.2.1 Databaser

I startfasen av denne oppgaven ble det gjort søk i Oria, Norart og Helsebiblioteket for å finne vitenskapelige artikler. Oria og Norart er digitale databaser som gir tilgang til vitenskapelige artikler, tidsskrifter og et stort utvalg av akademiske tekster. Til tross for omfattende søk ga dette lite eller ingen treff som var relevant for å sette søkelys på problemstillingen. I utgangspunktet vil internasjonale databaser være ekskludert ettersom det fokuseres på norske forhold. Da det var få treff i norske databaser var det nødvendig å gjøre søk i internasjonale databaser som Social Care Online, socINDEX, Epistemonikon og Scopus (Hvl.no, u.å.). I tillegg ble norske sider som regjering sine nettsider og Statistisk Sentralbyrå benyttet som databaser tilknyttet søkene. På bakgrunn av at disse søkemotorene har gitt lite eller ingen treff som er relevant for å besvare problemstilling, har det derfor vært nødvendig å bruke statistikker og rapporter som viser konkrete tall.

2.2.2 Litteraturhierarki

Når det gjelder oppgavens litteraturutvalg tas det utgangspunkt i at forskningslitteratur står høyest i hierarkiet. Deretter vil det settes fagartikler som ikke er fagfellevurdert, og annen teoretisk litteratur som teori fra bøker m.m. Dernest studeres rapporter og politiske dokumenter som for eksempel Norges offentlige utredninger (NOU). Nederst i litteraturhierarkiet er nyhetsartikler plassert.

2.2.3 Søkeprosess og søkeord

Søkeprosessen for oppgaven startet med ulike stikkord knyttet opp mot problemstillingen. Stikkordene ble satt sammen i ulike kombinasjoner og ble brukt som søkeord, både på norsk og engelsk i de ulike databasene. Når det gjelder inklusjon og eksklusjonskriterier vil data som tar for seg institusjonsplasser i andrelinja blir inkludert. Dermed vil fosterhjem og kommunalt barnevern velges bort, som en del av eksklusjonskriteriet. I forhold til avgrensings av år vil forskning som er relativt ny være relevant ettersom hensikten er å belyse omfanget av feltet, som det er i dag.

Alle databasene og søkeordene har gitt treff på ulike vitenskapelige artikler, og andre teoretiske artikler, men med tanke på å sette søkelys på problemstilling har det gitt lite resultater. Til tross for grundig søk i både norske og internasjonale databaser og bistand fra bibliotekar var det få eller ingen relevante artikler som belyste problemstillingen. Som følge av dette var det nødvendig å benytte seg av kilder rangert lavere i hierarkiet. Ved å først søke på regjeringens nettsider og Statistisk Sentralbyrå (SSB) var det mulig å gjøre funn i form av Norges offentlige utredninger (NOU), og statistikker. I tillegg en rapport fra OsloEconomics (OsloEconomics, 2019) som viste kvantitative funn rettet opp mot institusjonsplasser og drift. Disse vil drøftes på et senere tidspunkt i oppgaven (se vedlegg 1 og 2).

2.2.4 Viktigste bøker og utredninger

Oppgavens akademiske hovedverk av teoretisk innhold er basert på en rekke sentrale forfattere og forskere. Boken *Forvaltning og politikk* (2007) av Tom Christensen, Morten Egeberg, Helge O. Larsen, Per Lægreid og Paul G. Roness utgitt av Universitetsforlaget og artikkelen *Staten og reformens forunderlige verden* (2006) av Tom Christensen utgitt i *Nytt norsk tidsskrift* ble benyttet til å forklare vekst i offentlig sektor og NPM. For å se enda nærmere på NPM og reformens hovedelementer ble boken *Organisert velferd* (2016) av Alf Roger Djupvik og Magne Eikås utgitt av det Norske samlaget brukt. Andreas Føllesdal sin artikkel *Likeverd på anbud?* (2001) utgitt i *Tidsskrift for velferdsforskning*, ble brukt for å se nærmere på omsorgstjenester omsatt i et marked. For å se nærmere på det teoretiske

grunnlaget bak NPM ble boken *Modernisering av offentlig sektor: New Public Management i praksis* (2001) av Tor Busch, Erik Johnsen, Kurt Klaudi Klausen og Jan Ole Vanebo (red). Utgitt av Universitetsforlaget, benyttet.

Disse forskeren er anerkjente statsvitere som vurderes som gode kilder for å belyse valgt tematikk. De to mest sentrale utredningene for oppgaven er NOU 2000: 19. Bør offentlig sektor eksponeres for konkurranse? Utvalg oppnevnt av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og NOU 2020: 13. Private aktører i velferdsstaten. Avgitt til Nærings- og fiskeridepartementet. Dette er offentlige utredninger utført av to av statens departementer, noe som gjør de troverdige og til nyttige kilder. Disse utredningene danner stadig grunnlaget for stortingsmeldinger og senere lovvedtak, og innholdet er kvalitativt sett til å stole på.

2.3 KILDEKRITIKK

Denne oppgaven bygger på politiske, skriftlige kilder og det vil dermed være en viss usikkerhet knyttet til tekstprodusentene og de som har utformet litteraturen som benyttes. For å redegjøre for temaet om bruk av private aktører vil det være et skille mellom høyre- og venstre- siden i politikken. Som følge av dette kan utgiveres eller forfatteres litteratur farges med deres politiske syn. Dette kan dermed være en svakhet ved å benytte seg av litteratur hentet inn av andre, da deres fortolkninger på tematikken kan påvirke kilden. For å unngå denne usikkerheten i forhold til de som har produsert litteraturen har dette vært et sentralt bevishetsmoment.

For å sørge for grundig kildekritikk har forfatterens og utgivers eventuelle politiske ståsted blitt vurdert. Dersom det tydelig kommer frem at de utvalgte sekundærkildene mangler objektivitet har de blitt tatt i bruk med varsomhet. Litteratur og data som åpenbart er ensidig politisk preget er for eksempel kilder fra Fellesorganisasjonen (FO), klassekampen, Civita eller FAFO rapporter. Det har vært utfordrende å komme helt unna dette og hovedfokuset har derfor vært å se på relevant data som holder seg mest mulig politisk

objektiv. I vedlegg 3 belyses resultatet av denne kritiske vurderingen gjennom å se på de mest sentrale funnene.

KAPITTEL 3– TEORI

3.1 Begreper: modernisering og vekst i offentlig sektor

På 1970- tallet var det politiske omveltninger mange steder, også i Norge. Presset på å bygge om den offentlige sektoren hadde bakgrunn i at flere land opplevde krise og økonomisk stagnasjon, og i løpet av dette tiåret fikk flere høyreorienterte partier grobunn (Christensen et al., 2007, s. 111). I etterkrigstiden hadde sosialdemokratiet nytt et «herredømme», men nå fikk det konkurranse av en nyliberal ideologi, samt en annen måte å organisere samfunnet på, med utgangspunkt i at markedet gikk foran som eksempel på hvordan det kunne organiseres. Verden opplevde en skiftning fra venstre-til mer høyreorienterte styresett på 70- og 80-tallet. «Høyrebølgen» som det i senere tid har blitt kalt var en slags definisjon på dette fenomenet som oppstod i Norge på 1980-tallet (Djupvik & Eikås, 2016, s.128).

Willoch regjeringen overtok makten i 1981 da myndighetene i flere år stadig hadde fått økende kritikk for hvordan det offentlige ble drevet (Djupvik & Eikås, 2016, s.128). Mye av kritikken hadde bakgrunn i at det offentlige var «for stor, for byråkratisk» (Klausen, 2001, s. 25). Mye av fundamentet for endringene i offentlig sektor som senere trådte i kraft var basert på nettopp dette, og anses derfor som en essensiell periode i utviklingen av norsk politikk. I løpet av Willochs regjeringsperiode ble det satt i gang en rekke fremstøt for økt privatisering av helsesektoren. Utredningen *En bedre organisert stat* (Hermansen-utvalget) som kom i 1989 spilte en sentral rolle ettersom denne åpnet opp for at flere forvaltningsbedrifter som tidligere var statlig driftet ble oppløst, og flere enheter ble organisert som aksjeselskap (Djupvik & Eikås, 2016, s.128- 129).

3.1.1 New Public Management

Begrepet New Public Management kan tolkes på flere måter og det forstås derfor utfra definisjonen til Christensen et al., NPM er betegnelsen på reformbølgen som de siste 20 årene har preget utviklingen av offentlig sektor. Reformen har hatt stor betydning innenfor angloamerikanske land, men også skandinaviske land (Christensen et al., 2007, s. 98). Tom Christensen (2006) hevder i artikkelen Staten og reformens forunderlige verden at NPM «som dels kan ses som spredning av ideologi og nye ideer om organiseringen av det offentlige apparatet, og dels som spredning av konkrete reformtiltak» (Christensen, 2006, s. 215). En av flere årsaker til at NPM har vokst frem som en sentral reform i mange land kan knyttes til ineffektivitet av den politiske styringen (Christensen, 2006, s. 217). Som en reaksjon på effektivitetsproblemer til offentlig sektor var NPM en løsningsorientert reform som fokuserte på effektivisering samt konkurransedyktighet og markedskrefter (Christensen, 2006, s.215).

På 1990- tallet og videre utover 2000- tallet har NPM fått stor gjennomslagskraft i Norge. Dette skyldes hovedsakelig på grunn av at det offentlige hadde behov for omstilling og fornying (Djuvik & Eikås, 2016, s. 130). Det hevdes at det var under Bondevik II regjeringen og det forvaltningspolitiske programmet til Victor Normann var da NPM fikk gjennomslag i Norge (Christensen, 2006, s. 215-216).

Man kan se for seg NMP bestående av ulike reformelementer (Christensen et al., 2008, s. 98). I dette avsnittet vil hovedelementene i NPM gjennom syv ulike doktriner beskrives nærmere (Hood referert i Djuvik & Eikås, 2016, s. 131).

1. Økonomisk disiplin blir vektlagt, og dette innebærer at man har fokus på effektivisering og kostnadskutt.
2. Det offentlige skal innhente mer av praksisen fra det private. Det vil si at det skal legges mindre vekt på hierarki og det skal være kortere avstand mellom de som tar avgjørelser og de som iverksetter dem.

3. Offentlig sektor vil bli splittet opp i flere enheter som vil lede til mer resultatautonome og avgrensede enheter.
4. Det blir laget et resultatbasert belønningssystem.
5. Utvikling av måleinstrumenter og standarder for resultatvurdering.
6. Personer i toppen av en organisasjon skal kontrollere gjennom aktiv og synlig kontroll, og i forhold til lederfunksjonen opplever de stor frihet.
7. Økt konkurranseeksponering i den offentlige sektor som betyr mer anbudsprosedyrer.

3.1.2 Konkurransetsetting

Konkurransetsetting får stadig økt omfang i Norge, og bruk av markedskrefter og konkurranseutsetting er en viktig del av NPM. For å oppnå økt effektivisering er konkurranseutsetting av tjenester et viktig middel (Christensen et al., 2007, s. 108). Det har vært et økt fokus på å effektivisere tjenesteproduksjonen i det offentlige gjennom konkurranseutsetting (NOU 2000:19, s. 16). Offentlig sektor har mange oppgaver på ulike hierarkiske nivåer og stadig vokser det seg økt oppmerksomheten knyttet til effektivisering av tjenesteproduksjonen. Et virkemiddel for å oppnå større effektivitet kan være å utsette den for konkurranse (NOU 2000: 19, s. 16). En offentlig utredning fra 2000 definerer konkurranseeksponering som «Med konkurranseeksponering menes ulike måter å innføre større eller mindre grad av marked i produksjonen av offentlige tjenester» (NOU 2000:19, s. 5).

Et nøkkelbegrep er anbudsordninger. Anbud kan foregå både åpent og lukket. Det er kun ved en åpen anbudsrunde at det vil være en reell konkurranse mellom aktører ettersom alle tjenesteleverandørene vil kunne levere inn anbud. Ved en lukket vil man derimot gå direkte til en leverandør for å forhandle frem en avtale (Djupvik & Eikås, 2016, s.135). Ved anbudsordninger er det fortsatt det offentlige som har ansvar for fordeling og finansiering av tjenestene (NOU 2000:19 s. 17). Det offentlige har en bestillerrolle og er ansvarlig for kvaliteten på tjenesten, kontroll og oppfølging. I tillegg er de ansvarlig for at brukeren blir ivaretatt i henhold til aktuelt lovverk (NOU 2000: 19 s.31).

3.2 Teoretiske grunnlag bak NMP

Busch (2001) peker på tre teoretiske grunnlag for å forstå bakgrunnen for NPM, og hvorfor konkurranse blir vektlagt som en del av moderniseringen av offentlig sektor. I dette kapitlet vil Public Choice- teorien og transaksjonskostnadsteorien trekkes frem. Buschs Principal-agent-teori er ikke aktuell for problemstillingen og vil derfor ikke inkluderes i redegjørelsen (Busch, 2001, s. 78-79).

3.2.1 Public Choice- teori

Public Choice -teorien kan ses som et økonomisk syn på politikken. Innenfor Public Choice vurderes ikke marked, stat og politikk som forskjellige institusjoner, men som parallelle institusjoner med samme felles mål, nemlig å dekke behovet og ønskene til mennesker. En grunnleggende tanke innenfor Public Choice er at mennesker er de samme, uavhengig om man står i valglokalet for å velge hvilket parti man skal stemme på, eller om man står i butikken og velger hva man skal ha til middag. Man vil se på fordeler og ulemper, og til slutt velge det som «billigst» mulig gir det ønskede resultatet. Det vil si at mennesker er rasjonelle og nyttemaksimerende, og vil handle på en måte som er til det beste for en selv og sine egeninteresser. Public Choice- forskere hevder at dette gjelder for alle, også politikere. Som alle andre mennesker vil politikere gjøre alt for å maksimere gevinsten som oppnår størst mulig lykke og samtidig unngå det som kan medføre smerte (Doksheim & Kjøllesdal, 2009, s.8-9).

3.2.2 Transaksjonskostnadsteori

Noen ganger blir visse funksjoner overlatt til markedet mens andre blir ivaretatt innenfor en hierarkisk organisasjon (Busch, 2001, s. 85). Dette er knyttet opp mot transaksjonskostnader. Enhver handel vil medføre en transaksjonskostnad, der både selger og kjøper må finne hverandre, bli enig om hva som skal byttes og deretter ha en garanti for at avtalen blir holdt (Doksheim & Kjøllesdal, 2009, s. 32). Man har både produksjonskostnaden og transaksjonskostnaden. Produksjonskostnaden er de kostnadene som er knyttet til ivaretagelsen av den eksisterende funksjonen, mens selve transaksjonskostnaden er

overføringen mellom funksjonene, kontraktsbrudd og selve forhandlingene om kontrakten. I tillegg kontroll om kontrakten blir opprettholdt (Busch, 2001, s. 86).

Kostnader som er direkte knyttet til selve overføringen er transportkostnader. Disse kostnadene er lave dersom man har transaksjoner mellom funksjoner i en virksomhet. Videre finns det kostnader tilknyttet forhandlingen av en kontrakt. Deretter må det sørges for at kontrakten ivaretas og at den jobben som har blitt avtalt blir utført, som også vil utløse en kostnad. I tillegg kan det oppstå kostnader dersom det er brudd i kontrakten. Dette kan medføre store tap for virksomheten dersom en av partene ikke har oppfylt de forpliktelsene de ble enige om i kontrakten. Utfra et økonomisk synspunkt vil noen ganger bruk av markedet derfor være den beste løsningen. Dersom de transaksjonsspesifikke investeringene er lave eller i null kan det være en fordelaktig å kjøpe tjenestene gjennom anbudprosedyrer i markedet. Ved store transaksjonsspesifikke investeringer vil det derimot være økonomisk gunstig økonomisk å stå for tjenesteproduksjonen selv (Busch, 2001, s. 86-87).

3.3 Velferdstjenester omsatt i et marked

3.3.1 Anbud av omsorgstjenester

Det hevdes at ikke alle typer goder passer inn i et marked, ettersom noen goder har en avmålt verdi. Føllesdal (2001) peker på noen utfordringer ved anbud av omsorgstjenester, og spesielt når de kommersielle aktørene vinner. Når omsorg omsettes i et marked kan det ødelegge verdien, fordi omsorg har en verdi og krever en viss form for mellommenneskelig kontakt (Føllesdal, 2001, s. 139- 141). Føllesdal (2001) stiller spørsmålet «kan i det hele tatt omsorg ytes ut fra en motivering om selv å få det bedre»? (Føllesdal, 2001, s. 141).

Føllesdal ser også dette fra et mindre kritisk blikk og hevder at «Men det er ikke opplagt at profittmotivet for den private «for profit» tilbyder skader utøvelsen av omsorgen» (Føllesdal, 2001, s. 141). Han viser til at dersom det er profittmotivet som er problematisk i seg selv handler dette om motivasjonen hos omsorgspersonen, og da vil spørsmålet være om omsorgen blir tilbudt på bakgrunn av galt motiv? Dette er ikke nødvendigvis

karakteristisk for ansatte i private omsorgstjenester. Ansatte i offentlig sektor ønsker også lønn for arbeider de utfører, og dermed vil de også være motivert av profitt (Føllesdal, 2001, s. 141).

Bent Sofus Tranøy har et mer kritisk blikk enn Føllesdal. I boken *Markedets makt over sinnene* (2006) hevder han at velferdstjenester egner seg dårlig omsatt i et marked. Tranøy (2006) påpeker at mottakere av en velferdstjeneste først og fremst er i en sårbar situasjon og at slike tjenester ofte er mer komplekse som igjen fører til at det kreves mer individuell tilrettelegging. Som eksempel er et menneske er mer avhengig av sin lege enn man er av sin frisør. Det kan føre til et «informasjonsovertak» ovenfor de som mottar hjelpen, og som mottaker må man tenke at det legen gjør er ment for vårt eget beste, og ikke på grunn av profitt. Det kan bli lett for en aktør som er profittmaksimerende å «utnytte» mottakeren fordi vedkommende er i en sårbar posisjon, og at den behandlingen man får ikke er ment for ens eget beste, men for aktørens sitt behov for å selge (Tranøy, 2006, s. 149- 150).

3.4 Hvorfor er det nødvendig med private aktører?

3.4.1 Private aktører

Det kan være nødvendig for velferdsstaten å bruke private aktører fordi det gir samfunnet ulike gevinster heller enn å produsere det selv (NOU 2020: 13, s. 68). Dette bidrar til å skape fleksibilitet i det offentlige ved bruk av private aktører. Det er enklere for private virksomheter å justere produksjonen da ansatte innenfor det private har andre vilkår, og de kan enklere flytte sine ansatte mellom produksjonsområder. Ettersom noen områder har stor variasjon i behov av tjenesten, vil det derfor være rasjonelt for det offentlige å gå ut i markedet istedenfor å produsere tjenesten selv (NOU 2020: 13, s. 68-69). Flexibiliteten ved at det offentlige benytter seg av det private kan føre til en «vinn -vinn» situasjon både for det offentlige og det private, da det offentlige kan benytte seg av markedets fleksibilitet og de private tilbyderne raskere kan opprette spesialtilbud og plasser på oppdrag fra det offentlige (Nordstoga & Støkken, 2009, s. 16).

Innenfor barnevernet kan det være økonomisk rasjonelt og gunstig å kjøpe tjenester i det private for å dekke akutte behov ved å kjøpe tjenester hos det private. Ved å gå til markedet har det offentlige en mulighet til å finne, etter de kvalitetskravene de har, aktører som driver mest kostnadseffektivt. Det er verdt å bemerke seg at det ikke alltid er slik at de private driver mer kostnadseffektivt enn det offentlige, men det hevdes det kan gi samfunnsøkonomisk effektivitetsgevinst dersom man finner aktører som kan gi samme kvalitet på tjenesten, til en lavere pris (NOU 2020: 13, s. 69).

Det vil alltid være mulighet for det offentlige å produsere tjenesten selv, men på grunn av varierende behov av ulike tjenester må man justere kapasiteten etter hvert som behovene øker eller reduseres. Derfor kan det gi en økt samfunnsgevinst ved å gå til det private som enklere kan tilpasse seg, og komme inn på markedet når det er behov å og gå ut når behovet reduseres. Det vil gi samfunnsøkonomiske tap dersom det offentlige står med ledig kapasitet på for eksempel plasser i barnevernet som ikke blir tatt i bruk fordi behovet er redusert (NOU 2020:13, s.70-71).

3.4.2 Private ideelle og kommersielle aktører

Det har i hovedsak vært ideelle aktører som har driftet velferdstjenestene i Norge frem til siste halvdel av 90-tallet. Siden årtusenskiftet har man sett en markant kommersialisering i de siste 15-20 årene (Herning, 2015, s. 13). Hovedskillet mellom kommersielle og ideelle aktører er eierens motivasjon, og på engelsk bruker man ofte non-profit og for-profit. Eierformene innenfor de kommersielle finner vi aksjeselskap, som følger aksjeselskapsloven. Det vil si at motivasjonsargumentet er profittbasert. På en annen side er de ideelle aktørene stiftelser og er dermed underlagt stiftelsesloven, som i større grad fører til begrensinger i forhold til hva pengene innenfor stiftelsen kan brukes til (Herning, 2015, s. 14). En privat ideell aktør kan for eksempel være en barnevernsinstitusjon som har et ideelt formål, og overskuddet de får vil brukes tilbake på tjenesten (NOU 2016:12, s. 34).

Herning (2015) peker på at mange kommersielle aktører har store overskudd, og viser noen grunner til dette. Det offentlige vil gi en sum penger for driften av den aktuelle tjenesten, og

dersom de bruker mindre enn hva som hovedsakelig var anslått vil de gå i overskudd. Den summen de kommersielle aktørene blir tilført enten i form av tilskudd eller anbudspriser, blir justert i liten grad i forhold til utgiftene de faktisk har, fordi de blant annet kutter i bemanning, i lønnsutgifter og strategisk selskapsstrukturering. De kommersielle aktørene oppnår mer profitt etter hvor mye de kutter kostnadene (Herning, 2015, s. 17-18). Under begrepet strategisk selskapsstrukturering finner man blant annet hensikten med å minimere og kutte skatt, samt en forklaring på begrepet om skatteparadiser. Oppkjøpsfond kan eie velferdstjenester som er offentlig finansiert, og som kan være registrert i skatteparadiser (Herning, 2015, s. 25). Et skatteparadis kan beskrives som skatteplanlegging. Når oppkjøpsfondene er registrert i skatteparadiser unngår de «dobbelbetskatning» men i tillegg kan de ende opp med veldig lav skatt eller ingen skatt. Hensikten vil være å minimere skatteinnbetalingen (Herning, 2015, s. 31-32).

3.4.3 Barnevern

I Norge driftes det statlige barnevernet av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Bufetat har en prioriteringsliste der de hovedsakelig ønsker statlige tiltak fremfor private. Det kan oppstå situasjoner der det offentlige ikke har kapasitet, eller at de statlige institusjoner av ulike grunner ikke har mulighet til å ta ansvar for barnet etter «barnets beste». Bufetat har egne institusjoner de drifter, men de kjøper også plasser i det private for å dekke behovet når det vurderes som nødvendig (NOU 2016:12, s. 37). Staten har ansvar for å bistå med plasseringer av barn i institusjonsplasser og de formidler både kommersielle, ideelle og statelige institusjoner (Oslo Economics, 2019, s. 18). Det kan se ut til at det private i større grad tar imot barn og unge med større omsorgsbehov (Nordstoga & Støkken, 2009, s. 15).

KAPITEL 4 -FUNN

I dette kapitlet vil de empiriske funnene som er med på å belyse omfanget av de private kommersielle aktørene i barnevernet presenteres. Oppgavens empiriske utgangspunkt er rapporten «analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern» fra OsloEconomics og statistikk fra SSB. I all hovedsak tas det

utgangspunkt i disse kildene, men andre kilder som empirisk datagrunnlag har også vært essensielle for- oppgavens sluttresultater.

4.1 Dominerende kommersielle aktører

4.1.1 Aberia

I en rapport til barne- og familiedepartementet fra 2019 presenteres eierskapet til noen av markedets største kommersielle aktører. Aberia er en av disse aktørene som blant annet tilbyr barnevernstjenester. På vegne av offentlig sektor tilbyr Aberia helse-, velferds-, og omsorgstjenester. Aberia er datterselskap til Norlandia Health and Care Group (NHC) som igjen blir eid av Hospitality Invest AS, som blir kontrollert av Adolfsen brødrene (OsloEconomics, 2019, s. 28). Adolfsen brødrene troner øverst på listen av «velferdsprofitører» og i boken *Velferdsprofitørene* (2015) kommer det frem at Adolfsen-brødrene har en formue på henholdsvis NOK 108 millioner hver (Herning, 2015, s.51). Norlandia Care Group AS hadde en omsetning på 1,- 417 milliarder norske kroner i 2013 (Herning, 2015, s. 54). Tidligere deleier av Norlandia; FSN Capital, er et norsk oppkjøpsfond som var registrert i skatteparadiset «Jersey». FSN solgte i 2010 Norlandia (Herning, 2015, s. 27-28). Bruken av begrepet velferdsprofitør er omdiskutert, og et nedsettende begrep som definerer private velferdsaktører som aktører med profitt som motiv. De leverer tjenester for det offentlige, men har også et ønske om å tjene penger (Doksheim, 2019, sidetall ikke oppgitt).

4.1.2 Ambea

Ambea er en aktør som driver virksomhet i Sverige, Danmark og Norge og er Nordens største omsorgsforetak. I Norge driver de under navnet Stendi og Heimta. Aleris Omsorg heter nå Stendi etter at Ambea i 2019 kjøpte opp deres omsorgsvirksomheter. I 2019 ble også Heimta kjøpt opp av Ambea og er en del av Stendi (OsloEconomics, 2019, s. 28). Stendi driver blant annet barnevern og er den største omsorgsaktøren i Norge (Stendi, u.å.). I 2015 før Aleris AS ble kjøpt opp hadde aksjeselskapet en omsetning på nesten 2 milliarder norske kroner. Dette omfatter i tillegg til Aleris AS også Aleris omsorg AS, Aleris helse AS, Aleris ungplan AS og BOI AS (Herning, 2015, s. 54).

4.2 Dokumentasjon av de private

4.2.1 Omfanget av private

Støkken (2004) hevder i sin artikkel En velferdshybrid i endring at «per 31.12.2001 hadde de private institusjonene omsorg for 1070 barn og unge» (Støkken, 2004, s. 119). Av alle som var plassert i barnevernsinstitusjoner tilsvarer dette rundt 60% av det totale antallet. Det ble i 2001 kjøpt plasser for rundt en milliard kroner i ikke-offentlige barnevernsinstitusjoner (Støkken, 2004, s. 119). I utredningen til kulturdepartementet fra 2016 viser det at private aktører leverer halvparten av oppholdsdagene i institusjoner. Det kommer frem av rundt 40% er ideelle, men det drøftes ikke hvor stor andel av prosentene som ble levert av kommersielle aktører (NOU 2016: 12, s. 37).

4.2.2 Fra stiftelser til aksjeselskap

I artikkelen et Regimeskifte for norske barneverninstitusjoner (2005) kommer det frem at det ble etablert en rekke private barnevernsinstitusjoner i løpet av 1990- årene. Private aktører har alltid hatt en plass innenfor barnevernfeltet, men frem til da har det vært flere frivillige og ideelle som har stått for den private driften. Etter hvert har det utviklet seg et økende antall kommersielle aktører, og flere ideelle har byttet organisasjonsform «fra ideelle stiftelser til aksjeselskap» (Støkken & Nylehn referert i Nordstoga & Støkken, 2005, s. 361). Støkken (2004) hevder i artikkel En velferdshybrid i endring at «konkurranse gjennom anbud nå er på vei inn» (Støkken, 2004, s. 122). Hun peker videre på at flere barnevernsinstitusjoner som tidligere var etablert som stiftelser har blitt omgjort til aksjeselskap eller andre typer selskaper, og at konkurranse gjennom anbud opplever økt utvikling (Støkken, 2004, s. 122).

4.2.3 Fordeling av institusjonsplasser

Bufetat har som mål at de fleste barn og unge med adferdsvansker skal kunne plasseres i statlige institusjoner, men likevel ble 63% i 2019 plassert i private institusjoner (Bufdir, 2020). Av disse 63% drøftes det ikke hvorvidt de er kommersielle eller ideelle aktører.

Nøkkeltall for fordelingen mellom offentlig og private tilbud fra 2019 (Bufdir, 2020).

- 59% av alle oppholdsdøgn var i regi av private institusjoner.
- Dermed var de resterende 41% tilsvarende drevet av det offentlige.

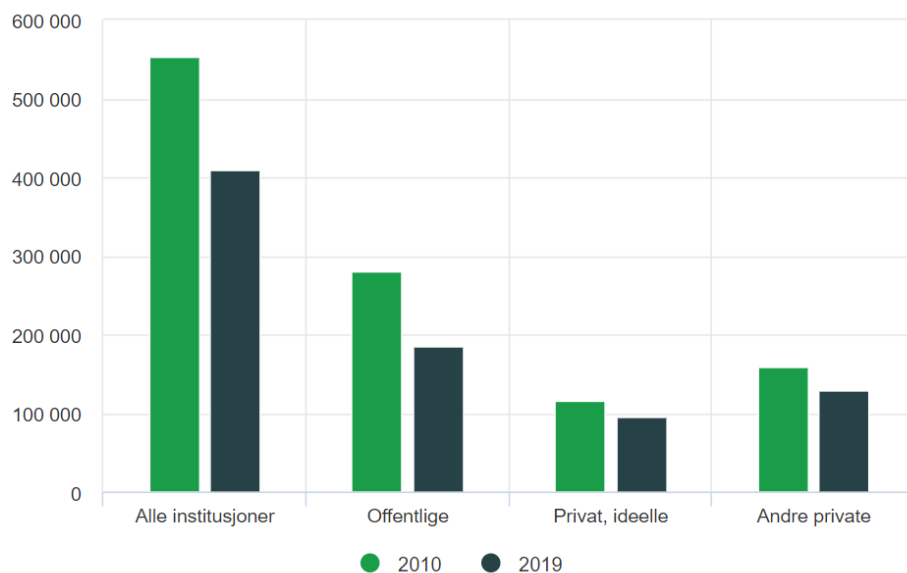
Fordelingen mellom de private aktørene så slik ut

- 35% var i kommersielle aktører.
- 24% var i ideelle aktører.

4.2.4 Oppholdsdager i institusjoner

Oppholdsdager i privateide institusjoner lå i 2010 på 49% (Dyrhaug, 2020).

Figur 1. Viser etter eierskap, oppholdsdager i institusjoner i barnevernet.

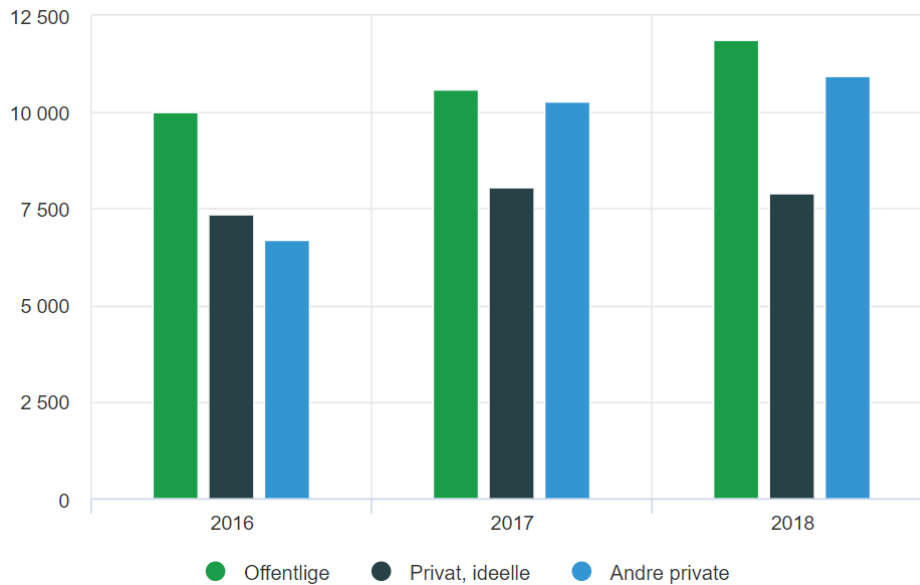
Figur 1: Hentet fra statistisk sentralbyrå

Det kommer frem at det i 2010 var 158 089 oppholdsdager i andre private (heretter kommersielle aktører). I 2019 lå antall døgn på 128 671. Antall oppholdsdager i private ideelle var i 2010 på 115 268 mens det i 2019 lå på 95 438. I det offentlige viser oppholdsdagene henholdsvis 280 500 i 2010 og 184 425 i 2019 (Dyrhaug, 2020).

4.2.5 Driftsutgifter per oppholdsdag i institusjoner

Når det gjelder driftsutgifter står de private for 51% (Dyrhaug, 2019).

Figur 2. Viser etter eierskap, driftsutgifter per oppholdsdag.

Figur 2: Hentet fra statistisk sentralbyrå

I 2016, 2017 og 2018 er det de offentlige drevet institusjonene som har dyrest driftsutgifter per oppholdsdag, de private ideelle er uten tvil de billigste, og de kommersielle er dyrere enn de ideelle (Dyrhaug, 2019).

KAPITEL 5 – DRØFTING AV FUNNENE

I denne delen vil funnene drøftes i sammenheng med problemstilling «Hvorfor er det så mange kommersielle private aktører i barnevernet og hvilke verdimeslige utfordringer kan dette medføre» Kapittelet deles i to parter utfra hvordan problemstilling er formulert. Først drøftes det hvorfor det finnes mange kommersielle aktører innenfor barnevernet og deretter vil det fokuseres på hvilke verdimeslige utfordringer dette kan medføre.

5.1 Hvorfor eksisterer det kommersielle aktører

5.1.1 Flest barn med større omsorgsbehov i private

Slik figur 1 fremstiller er det er flere oppholdsdager i de private kommersielle enn i de private ideelle, og til sammen viser funnene at 59% av oppholdsdagene er i private. En mulig forklaring kan være at de private i større grad tar seg av de barna med størst omsorgsbehov. Slik teorien bekrefter i kapittel 3.4.3 om *barnevern*, viser dette samsvar med dataen som presenterer at 63% av barna med adferdsvansker ble plassert i det private.

Bakgrunnen for at det offentlige tar imot færre barn med større omsorgsbehov kan begrunnes med at det offentlige ikke har mulighet til å ivareta barnet etter prinsippet om barnets beste. Det vil si at det offentlige må kjøpe plasser i det private for å dekke behovet. I lys av dette kan det virke som det offentlige dermed bidrar til økt privatisering fordi de plasserer de barna med størst omsorgsbehovet i det private. Det kan på en side virke som en ansvarsfraskrivelse og kan ha en sammenheng med at det offentlige ikke ønsker å ta noen risiko og de velger derfor å holde seg innenfor de etablerte trygge rammene.

På en annen side kan det være en rekke andre forhold som spiller inn, som blant annet sammensettingen av barna på en spesifikk institusjon. Det kan komme en forespørsel om et barn med et stort omsorgsbehov, som passer dårlig sammen med de som allerede bor i institusjonen. Det kan medføre at de ansatte ikke har mulighet til å ivareta de etter prinsippet om barnets beste. I en slik situasjon kan det være rasjonelt å kjøpe plasser hos de private ideelle eller kommersielle aktørene, og dermed det motsatte av en såkalt ansvarsfraskrivelse.

5.1.2 Transaksjonskostnadsteorien

En annen mulig forklaring på at det er mange kommersielle aktører i barnevernet kan være kvantitet, med andre ord mangel på kapasitet og tilbud i egen regi. En mulig sammenheng kan være en manglende politisk vilje til å bygge ut offentlige institusjoner. I lys av transaksjonskostnadsteorien kan en forklaring på at oppholdsdagene i de private kommersielle er høye begrunnes ved at transaksjonskostnaden er lavere enn

produksjonskostnaden. Av den grunn kan det være billigere at det offentlige overlater funksjonen til markedet heller enn at det de skal produsere tjenesten selv.

På grunn av varierende behov for institusjonsplasser vil det tidvis i perioder være større etterspørsel mens andre ganger mindre etterspørsel, og det kan det føre til økonomiske tap dersom det offentlige produserer for mange institusjonsplasser som står tomme i perioder med lite behov. Dermed kan det være bekvemt å bruke private kommersielle eller ideelle aktører heller enn å bygge ut plasser i egen regi, slik teorien bekrefter i kapittel 3.4.1 om *private aktører*. Selv om det ikke er barn som benytter seg av institusjonsplassene, så vil det være ansatte som får betalt, og driften må holdes i gang og være kostnadseffektiv. Som følge av dette kan den manglende politiske viljen til å bygge ut plasser i det offentlige forklares utfra transaksjonskostnadsteorien.

En annen fruktig tilnærming vil være å se transaksjonskostnadsteorien fra et økonomisk perspektiv. Forutsatt at man skal lage middag hjemme, vil det noen ganger være billigere å kjøpe det ferdige produktet direkte på markedet heller enn å produsere det hjemme selv, da dette kan redusere kostnadene. Derfor vil man; som rasjonelt, egeninteressert individer velge det alternativet som bidrar til kostnadsbesparelser. Som Public Choice teorien bekrefter vil alle mennesker være egeninteresserte, og utfra dette perspektivet kan det tenkes at det offentlige også baserer seg på dette tanke settet ved kjøp av institusjonsplasser. Den manglende viljen til å bygge ut offentlige institusjonsplasser kan derfor også begrunnes utfra et økonomisk motiv, og det handler om å redusere kostnaden. En konsekvens kan dermed bli økt antall oppholdsdager i de private kommersielle aktørene.

5.1.3 Økt konkurranse og anbudsprosedyrer

Slik teorien om *New Public Management* viser til er konkurranseutsetting av tjenester en mulig løsning for effektivitetsproblemet i offentlig sektor. Høyt antall oppholdsdager i det private kommersielle kan på en måte forklares ved at virker fordelaktig for det offentlige og kjøpe disse plassene. Ved behov for institusjonsplasser kan Bufetat velge å gjennomføre en anbudsrunde. En anbudsrunde kan bidra til at flere aktører får muligheten til å delta og konkurrere om tjenestene. Dessuten vil en anbudsrunde gi det offentlige oversikt over de ulike tilbudene de ulike aktørene har, og til hvilken pris.

Det kan gi det offentlige større valgmuligheter i forhold hvilke institusjonsplasser de kan kjøpe. Konkurranseutsetting kan knyttes til teorien om kostnadseffektivitet. Det høye antallet oppholdsdager i det private kommersielle kan fra dette perspektivet forklares ved at institusjonsplassene som tilbys i en anbudsrunde har de samme kvalitetene som de offentlige plassene, men til lavere pris. Det kan føre til samfunnsøkonomisk effektivitetsgevinst for det offentlige, som teorien om *private aktører* bekrefter i kapittel 3.4.1.

En annen mulig forklaring til at det er mange kommersielle aktører kan begrunnes med at flere selskaper har endret eierform. Som dataen viser i kapittel 4.2.2 om *fra stiftelser til aksjeselskap* har flere selskaper endret eierform fra stiftelser til aksjeselskap. For teorien om *vekst i offentlig sektor* i kapittel 3.1 er utredningen *En bedre organisert stat* vært et sentralt bidrag da den åpnet opp for at statlige forvaltningsbedrifter ble oppløst og heller organisert som aksjeselskap. Fra en annen synsvinkel kan det tenkes at det er knyttet til individets incentiver, og profitt kan være en motivasjon. Folk har sett det er penger å tjene i barnevern, som kan være en grunn til at flere stiftelser har endret til aksjeselskap.

5.1.4 Lavere utgifter med private aktører

Slik figur 2 presenter ser man at de private ideelle har lavest driftsutgifter. De offentlige er dyrest, og de private kommersielle er nest dyrest. Man kan spørre seg hvorfor det er flere

oppholdsdager i de private kommersielle når de er dyrere i drift enn de private ideelle? En forklaring kan være at de private ideelle har mangel på kapasitet. Den manglende kapasiteten kan begrunnes i at antall private ideelle minker fordi flere har endret eierform fra stiftelser til aksjeselskap, slik det presenteres i kapittel 4.2.2 om *fra stiftelser til aksjeselskap*.

En annen forklaring kan være at økt fokus på marked og konkurranse har ført til at de private ideelle har blitt presset ut av anbudsrunder, og dette kan begrunnes utfra transaksjonskostnadene. En handle vil medføre en kostnad, og det krever kompetanse og ulike kostnader for å delta i en anbudsrunde, som teorien bekrefter i kapittel 3.2.2 om *transaksjonskostnadsteorien*. Det kan tenkes det blir for kostbart for de private ideelle og delta i anbudsrunder, som kan føre at flere ideelle aktører legger ned virksomheten.

5.2 Hvilke verdimeslige problemer kan det medføre?

5.2.1 Barnevern som et marked

Det kan tenkes en mulig verdimeslig utfordring ved at det eksisterer mange kommersielle aktører kan begrunnes i økt konkurranse og marked. En viktig del av NPM er konkurranseutsetting og bruk av markeder. Man kan sette spørsmålsteget ved om det er moralsk forsvarlig å sette ut omsorgstjenester som barnevern for salg i et marked? På den ene siden kan det bidra til økt fleksibilitet og innsparing av penger, som teorien i kapittel 3.4.1 om *private aktører* bekrefter, men på den andre siden kan dette bli en kunstig måte å tenke på.

Ved konkurranseutsetting av barnevern kan barn bli påsatt en prislapp og «sendt» ut i et marked som en vare, og flere kan hevde dette er et bytteforhold der penger ikke passer inn. Slik teorien belyser i kapittel 3.3.1 om *anbud av omsorgstjenester* har barn en verdi og passer ikke inn i et marked. Mye i samfunnet kan bringes til det økonomiske, men barn har rettigheter og skal ikke behandles som en vare på et marked. Det kan være en begrensing i måten å tenke på. Dette er dermed en tjeneste som ikke kun kan måles i kommersielt utbytte, men også må ta hensyn til det følelsesmessige.

En fordel ved bruk av marked og anbudsprosedyrer kan føre til at Bufetat får flere valgmuligheter når det gjelder å finne best egnet institusjonsplass, som er best tilrettelagt barnets situasjon. I tillegg kan det ved bruk av private kommersielle aktører føre til større effektivitet, da de private raskere kan omstille seg dersom det oppstår akutte behov. Som det redegjøres for i kapittel 3.4.1 om *private aktører*, kan det offentlige gjennom det private raskere finne institusjonsplasser. Samtidig kan det være en ulempe at Bufetat ikke vil kunne ha like god kontroll, da funksjonen ikke lengere er innenfor deres hierarkiske organisasjon.

I lys av transaksjonskostnadsteorien vil det ved å overlate funksjonen til markedet føre til en økning av rapportering og dokumentering, ettersom det offentlige kan kreve bevis på at kvaliteten på tjenesten blir opprettholdt, som teorien om *konkurransetsetting* bekrefter i kapittel 3.1.2. Konsekvensen av økt rapportering kan være at det er tidskrevende og kan gå på bekostning av barna. En annen ulempe relatert til anbud vil være at dersom Bufetat finner en institusjonsplass som oppfyller kravene om kvalitet og til den prisen de ønsker, men institusjonsplassen er langt vekk, kan det føre til at barnet blir flyttet bort fra sitt eksisterende nettverk.

5.2.2 Profitt som motiv

Profittmotivet kan være svært styrende når det dreier seg om det private mot det offentlige. Motivet om å tilegne seg størst mulig profitt utgjør et verdimeslig dilemma da det eksisterer mange kommersielle aktører som er villige til å prissette menneskers verdi. Føllesdal (2001) spurte i sin artikkel Likeverd på anbud? om man kan gi omsorg dersom motivasjon er å bedre egen posisjon? Det er ikke nødvendigvis moralsk galt å drive en virksomhet for å tjene penger, da mennesker må ha noe å leve av. De utfører oppdraget de har fått beskjed om, og dersom det offentlige ikke er fornøyd, må gode kontrollorgan sørge for at kravene- og kvalifikasjonene de har til tjenesten endres. De private kommersielle ønsker å tjene penger, men ivaretar også barna. Profitt og omsorg trenger ikke nødvendigvis å skape verdimeslige utfordringer.

Dessuten er ikke de private kommersielle aktørene de eneste som har profitt som motiv. Teorien i kapittel 3.3.1 om *anbud av omsorgstjenester* viser til Føllesdals artikkel Likeverd på anbud? (2001) om at profittmotivet er karakteristisk også for ansatte i offentlig sektor. Kildemateriale viser til en ansatt i offentlig sektor og en ansatt i en kommersiell virksomhet i prinsippet kan være like opptatt av lønnen for arbeidet de utfører. Det kan derfor argumenteres for at incentivene for et individ ansatt i offentlig sektor ikke varierer så mye ifra det private. Incentivene er utvilsomt en avgjørende faktor- og må tas med i betraktning. Slik Public Choice- teorien bekrefter vil et individ handle på en måte som maksimere deres egen lykke, uavhengig om det er ansatte i privat eller offentlig sektor. Slik Adam Smith hevdet, «Det er ikke fra velvilje av slakteren, øl bryggeren eller bakeren, at vi forventer vår middag, men utfra deres hensyn til egen interesse» (min oversetting) (Adam Smith Institute, u.å.).

Fra en annen side kan profittmotivet være uheldig. Slik teorien belyser i kapittel 3.3.1 om *anbud av omsorgstjenester* kan profittmotivet bidra til at mottakere av tjenesten blir utnyttet. Hvis hjelpen man tilbyr er preget av et mål om å oppnå profitt, og at man tar valg med utgangspunkt i hva som er best for økonomien, og hva som skaper mest overskudd, heller enn hva som er barnets beste. Konsekvensen kan være at det går på bekostning av barna, og deres mulighet til å få hjelp.

5.2.3 Kostnadsbesparelser

Hensikten med kostnadskutt kan tenkes har sammenheng med profittmotivet. Den verdimeessig utfordring kan knyttes opp mot hva pengene blir brukt til, brukes de tilbake på tjenesten i Norge eller blir de drenert ut av landet. Her vil forskjellen mellom de private ideelle og kommersielle aktørene være eierformene ettersom de følger ulike regelverk i forhold til hvordan pengene skal forvaltes, slik teorien belyser i kapittel 3.4.2 om *private ideelle og kommersielle aktører*.

Det kan tyde på at det offentlige kjøper plasser med samme kvalitet til en lavere pris, for å kutte kostnader. Det er viktig å presisere at det offentlige i likhet med de kommersielle

aktørene også driver kostnadskutt. Forskjellen kan tenkes å være om man bruker overskuddet tilbake til tjenesten for å hjelpe flere eller har man profitt som motiv for å bedre sin egen posisjon. En motivasjon de kommersielle aktørene kan ha er at desto mer de kutter kostnadene, jo mer profitt vil de oppnå, som bekreftet i kapittel 3.4.2 om *private ideelle og kommersielle aktører*.

Stiftelser og offentlige aktører vil bruke et eventuelt overskudd i videre tjeneste, og pengene går tilbake til samfunnet. Det kan enten gå tilbake til samme tjeneste eller til andre velferdsområder. Hovedpoenget er at dette overskuddet forvaltes på en slik måte at det går tilbake til innbyggerne i Norge. Slik dataen viser i kapittel 4.1 om *dominerende kommersielle aktører* kan kommersiell virksomhet og drift av omsorgstjenester være lukrativt. De kommersielle kan derimot bruke blant annet skatteparadiser for å kutte kostnadene med bakgrunn i å skape overskudd. Slik kan skattepenger som hovedsakelig kunne blitt brukt i Norge og tilbakeført samfunnet derfor blir drenert ut av landet.

KAPITEL 6- KONKLUSJON

6.1 Konklusjon på bakgrunn av problemstillingen

Formålet med bred bruk av en rekke sekundærkilder er å gi økt forståelse av hvorfor det eksisterer så mange kommersielle aktører i barnevernet og hvilke verdimeslige utfordringer dette kan medføre.

Oppgaven har vist at det finnes mange kommersielle tilbydere av omsorgstjenester i barnevernet fordi det er mangel på tilbud i det offentlige, og en manglende politisk vilje til å bygge ut offentlige institusjonsplasser. Fra et økonomisk perspektiv kan det tyde på at transaksjonskostnaden reduseres ved å kjøpe institusjonsplasser i markedet heller enn å produsere tjenesten selv. Det kan gi uttrykk for at det er bekvemt for det offentlige å benytte seg av private ideelle- og kommersielle aktører dersom de kan tilby institusjonsplasser med samme kvalitet som det offentlige, men til lavere pris. Da dette kan gi samfunnsøkonomiske effektivtetsgevinster.

Oppgaven har videre vist at kostnadsutt kan forekomme både i offentlig og privat sektor, men at forskjellen er hvordan pengene blir forvaltet. Det virker som de private kommersielle aktørene drenerer pengene ut av landet, mens ideelle stiftelser og offentlig sektor bruker det eventuelle overskuddet tilbake til tjenesten. Avslutningsvis har oppgaven vist at det er ulike verdimesige utfordringer knyttet til bruk av kommersielle aktører. Det ser ut som at profitt er et incentiv uavhengig om den ansatte jobber i offentlig eller privat sektor, og at motivasjonen ikke er så ulik mellom de to sektorene.

6.1.1 Avsluttende refleksjoner

Dette forskningsarbeidet ønsker å bidra til større forståelse for hvorfor det eksisterer så mange kommersielle aktører i barnevernet og hvilke verdimesige utfordringer dette kan medføre. Innledningsvis i kapittel to ble det nevnt at det eksisterte tilstrekkelig med informasjon og at en litteraturstudie derfor vil være passende. Delvis var ikke dette rett slutning, da det var lite treff på vitenskapelige artikler. Ideelt sett skulle jeg funnet fagfelleverderte artikler som kunne bidratt til å besvare problemstillingen. Til tross for dette sitter jeg igjen med en opplevelse av at datamaterialet har bidratt til å belyse omfanget av feltet, og det har vist en sammenheng mellom funn, teori og problemstilling.

6.2 Referanser

Adam Smith Institute. (u.å.). *Uten tittel*. Hentet 8. april 2021 fra [Adam Smith Quotes — Adam Smith Institute](#)

Aveyard, H. (2014). *Doing a Literature Review in Health and Social Care* (3rd. Edt.). Open University Press.

Bufdir. (2020, 1. desember). *Nye tall fra SSB: antall barn som bor i barneverninstitusjoner går ned*. [Nye tall fra SSB: Antall barn som bor i barnevernsinstitusjoner går ned \(bufdir.no\)](#)

Busch, T. (2001). Konkurransen, økonomi og effektivitet. I T. Bush., E. Johnsen., K.K. Klausen & J.O. Vanebo (Red.), *Modernisering av offentlig sektor- New Public Management i praksis* (s. 78-96). Universitetsforlaget.

Christensen, T., Egeberg, M., Larsen, H.O., Lægreid, P. & Roness P.G. (2007). *Forvaltning og politikk*. (2.utg.). Universitetsforlaget.

Christensen, T. (2006). Staten og reformens forunderlige verden. *Nytt norsk tidsskrift*, 23(3), 215-226.

Djupvik, A. R. & Eikås, M. (2016). *Organisert velferd- organisasjonskunnskap for helse- og sosialarbeidarar* (3.utg.). Det Norske Samlaget.

Doksheim, M. (2019, 20. august). Hva er velferdsprofitører? *Civita* [Hva er velferdsprofitører? - Civita](#)

Doksheim, M. & Kjøllesdal, K. (2009). *Svipt- en introduksjon til Public Choice*. Civita AS.

Dyrhaug, T. (2019, 8. november). *Flest opphold i private institusjoner*. Statistisk sentralbyrå. [Flest opphold i private institusjoner - SSB](#)

Dyrhaug, T. (2020, 1. desember). *Mindre bruk av institusjoner i barnevernet*. Statistisk sentralbyrå. [Mindre bruk av institusjoner i barnevernet - SSB](#)

Einarsson, J.H. (2015). Privatisering av barnevernet- til hvilken pris? Syv private aktører har tjent 550 millioner på barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 91(1), 1-2.

Føllesdal, A. (2001) Likeverd på anbud, *tidsskrift for velferdsforskning*, 4(2), 135-144.

Grønli, K. S. (2018). Kunsten å lage konkurranse, *Stat & styring*, 4, 9-15.

Herning, L. (2015). *Velferdsprofitørene- om penger, makt og propaganda i de norske velferdstjenestene*. Oslo: Forlaget Manifest AS.

Høgskulen på Vestlandet. (u.å.). Søk etter fagressurser. Hentet 13.mai 2021 fra [Søk etter fagressurser - Høgskulen på Vestlandet \(hvl.no\)](#)

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3.utg.). Cappelen Damm AS.

Klausen, K.K. (2001). New Public Management- en fortolkningsramme for reformer. I T. Bush., E. Johnsen., K.K. Klausen & J.O. Vanebo (Red.), *Modernisering av offentlig sektor- New Public Management i praksis* (s. 24-34). Universitetsforlaget.

Nordstoga, S. & Støkken, A.M. (2009). *Barnevernsinstitusjoner og markedsbyråkrati*. Universitetsforlaget.

Nordstoga, S. & Støkken, A.M. (2005). Et regimeskifte for norske barnevernsinstitusjoner. *Nordisk sosialt arbeid*, 25(4), 360-373.

NOU 2000: 19. (2000). *Bør offentlig sektor eksponeres for konkurranse? - En gjennomgang av nasjonale og internasjonale erfaringer*. Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

NOU 2016: 12. (2016). *Ideell opprydning- statlig dekning av ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader*. Kulturdepartementet.

NOU 2020: 13. (2020). *Private aktører i velferdsstaten- Velferdstjenestevalgets delutredning I og II om offentlig finansierte velferdstjenester*. Nærings- og fiskeridepartementet.

OsloEconomics. (17. desember 2019). *Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern* (Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern Nr 43).

[konkurranseforholdene-i-markedene-for-barnevernet---oe-rapport-2019-43-.pdf](#)
([regjeringen.no](#))

OsloEconomics. (u.å.). Om oss. Hentet 13. mai 2021 fra [Om oss - Oslo Economics](#)

Sivesind, K.H. (2018). Blir skandinaviske velferdstjenester svekket av markedsreformer? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21, (1), 70-76. 10.18261/issn.2464-3076-2018-01-05.

Stendi (u.å.). Om oss. Hentet 30. april 2021 fra [Stendi - Om oss](#)

Støkken, A.M. (2004). En velferdshybrid i endring: private barnevernsinstitusjoner i samspill med det offentlige. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 7 (3), 118-130.

Tranøy, B. S. (2006). *Markedets makt over sinnene*. Aschehoug.

Tømmerås, O. (2018, 1. juni). *Privat barnevern er mer lønnsomt enn olje. Men stortinget stemte ned forslaget om å begrense profitten*. Fagbladet. [Privat barnevern er mer lønnsomt enn olje. Men Stortinget stemte ned forslaget om å begrense profitten - Fagbladet.no](#)

6.3 VEDLEGG

6.3.1 Skjema for søkelogg: vedlegg 1

Problemstilling: Hvorfor er det så mange kommersielle private aktører i barnevernet og hvilke verdimeslige utfordringer kan dette medføre?

Vedlegg 1: (G. Vik, personlig kommunikasjon, 9.mars 2021).

Database/søkemotor/nettsted	Søk nr.	Søkeord/søkekominasjoner	Antall treff	Kommentarer til søk (fyll ut etter behov)
Oria	1	"privat barnevern" AND marked* AND barnevernsinstitusjoner	2	
Norart	2	En velferdshybrid i endring		Lånt tidsskrift fra biblioteket ved høghskolen i papirform.
Regjeringen.no	3	Barnevern konkurranse	77	
Statistisk sentralbyrå	4	Institusjonsplasser barnevern	6	
Statistisk sentralbyrå	5		4	
Buudir.no	6	Institusjonsplasser	32	
En teoretisk bok	7			En politisk utgivelse av «velferdsprofittører» i velferdsstaten.

Regjeringen.no	8	Barnevern og konkurransepolitikk.	118	
----------------	---	-----------------------------------	-----	--

6.3.2 Skjema for søkelogg: vedlegg 2

Vedlegg 2: (G. Vik, personlig kommunikasjon, 9.mars 2021).

Navnet på artikkelen/boka/referansen i APA stil	Hvor/hvordan fant jeg den?	Mine kommentarer-hvorfor valgte jeg denne?
1. Nordstoga, S. & Støkken, A.M. (2005). Et regimeskifte for norske barnevernsinstitusjoner. <i>Nordisk sosialt arbeid</i> , 25(4), 360-373.	Artikkelen ble funnet i databasen Oria ved å benytte søkeordene "privat barnevern" AND marked* AND barnevernsinstitusjoner.	Denne artikkelen inkluderes på bakgrunn av at den handlet om private barnevernsinstitusjoner. Den er ikke en viktig artikkel for empirien, men det var noe interessant data, som medførte at den ble inkludert for å besvare problemstillingen. Det andre treffet ble ekskludert da dette var en bok, som ikke ville bidra til å belyse problemstillingen.

<p>2. Støkken, A.M. (2004). En velferdshybrid i endring: private barnevernsinstitusjoner i samspill med det offentlige. <i>Tidsskrift for velferdsforskning</i>, 7 (3), 118-130.</p>	<p>Denne artikkelen ble funnet underveis når jeg studerte artikkelen «et regimeskifte for norske barnevernsinstitusjoner». I et forsøk på å finne flere artikler ble det gjort søk i Nordstoga og Støkken sin referanseliste, da artikkelen skrevet av Støkken (2004) ble oppdaget. Ved et direkte søk i Oria med tittelnavnet resulterte dette i ingen treff. Dermed ble det gjort forsøk i databasen Norart med det fullstendige tittelnavnet. Norart viste treff på artikkelen, og derfra gikk det en link til databasen Oria. Artikkelen var ikke lenger tilgjengelig gjennom Oria sine sider, og dermed fikk jeg bistand fra bibliotekar ved Høgskulen til å finne tidsskriftet i papirform.</p>	<p>Den er ikke en viktig artikkel for empirien, men det var noe data av interesse, som medførte til at denne artikkelen ble inkludert da dette bidrar til å sette søkelys på problemstillingen.</p>
<p>3. OsloEconomics. (2019). <i>Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern</i> (Nr 43). konkurranseforholdene-i-markedene-for-barnevernet---oe-rapport-2019-43-.pdf (regjeringen.no)</p>	<p>Først ble det valgt hvilket departement søket skulle ta utgangspunkt i. Ettersom problemstillingen er ute etter data innenfor barnevernet ble «barne- og familiedepartementet» passende. Deretter gikk jeg på «finn dokumenter», og skrev inn det aktuelle søkeordet. For å avgrense søket ble det valgt «familie og barn» ettersom jeg ønsker kvantitativ/kvalitativ data knyttet til barnevernet. Dette resulterte i 23 treff. For å ytterligere avgrense ble det valgt etter innholdstype «rapporter».</p>	<p>Denne artikkelen ble inkludert på bakgrunn av at rapporten handlet om privat barnevern og konkurranse, og viser de største dominerende kommersielle aktørene. Det andre treffet ble ekskludert ettersom denne handlet om private leverandører innenfor fosterhjem, og er dermed utenfor oppgavens avgrensning, og vil ikke være relevant for å besvare problemstilling for oppgaven.</p>

	Avslutningsvis resulterte dette i to treff.	
4. Dyrhaug, T. (2020, 1. desember). <i>Mindre bruk av institusjoner i barnevernet</i> . Statistisk sentralbyrå. Mindre bruk av institusjoner i barnevernet - SSB	Ved å benytte det aktuelle søkeordet på SSB sine nettsider resulterte dette frem til denne statistikken. For å avgrense søket ble det valgt hva slags type treff jeg var ute etter og avgrenset til «artikler» og fikk fem treff.	Denne ble inkludert på bakgrunn av at den omhandler private institusjoner og oppholdsdager i andrelinja. Den inneholdt relevante kvantitative data som bidrar til å belyse omfanget av kommersielle aktører i barnevernet (figur 1 ble funnet i dette treffet). De fire gjenstående treffene ble ekskludert da disse omhandlet enslige mindreårige, innvandrere og generelt om tiltak innfor barnevernet, som er utenfor oppgavens avgrensning.
5. Dyrhaug, T. (2019, 8. november). <i>Flest opphold i private institusjoner</i> . Statistisk sentralbyrå. Flest opphold i private institusjoner - SSB	Dette treffet ble funnet via artikkelen «Mindre bruk av institusjonsplasser i barnevernet». Øverst på siden stod en svart tekstboks der det stod «artikkelen er en del av serien, barnevernsinstitusjoner (arkiv)». Ved å klikke videre inn på denne tekstboksen resulterte dette til en side som viste «barnevernsinstitusjoner (arkiv)» som ga fire treff.	Denne ble inkludert ettersom den inneholdt kvantitativ data som belyser driftsutgifter per oppholdsdøgn i institusjoner i både offentlig, private ideelle og kommersielle aktører. Den bidrar til å sette søkelys på problemstillingen for oppgaven (figur 2 ble funnet i dette treffet). De tre resterende treffene ble ekskludert ettersom de spesifikt var rettet til flykningsstrømmen i 2015, som dermed er utenfor oppgavens avgrensning.

<p>6. Bufdir. (2020, 1.desember). <i>Nye tall fra SSB: antall barn som bor i barneverninstitusjoner går ned. Nye tall fra SSB: Antall barn som bor i barneverninstitusjoner går ned (bufdir.no)</i></p>	<p>På Bufdir.no ble det gjort søk i søkefeltet med søkeordet; «institusjonsplasser». Dette resulterte i til sammen 32 treff, og jeg valgte dette treffet som var nummer tre på listen over alle resultatene.</p>	<p>Treffet som het «Nye tall fra SSB: antall barn som bor i barneverninstitusjoner går ned» ble valgt da på bakgrunn av den fremstiller konkrete kvantitative data som er relevant for problemstilling i oppgaven. Ved å bla igjennom fire sider med ulike treff og studere underoverskriftene ble det konkludert med at ingen av de resterende treffene ville bidra til å belyse oppgavens problemstilling, da ingen inneholdt data som viste private aktører, tall eller statistikk.</p>
<p>7. Herning, L. (2015). <i>Velferdsprofittørene-om penger, makt og propaganda i de norske velferdstjenestene</i>. Oslo: Forlaget Manifest AS.</p>	<p>Denne boken ble anbefalt av veileder under en veiledningstime da hen hevdet det kunne være noe relevant data for oppgaven.</p>	<p>Denne boken viser noe bra kvalitativ og kvantitativ dokumentasjon, og den anses dermed som relevant for å besvare problemstillingen.</p>
<p>8. NOU 2016: 12. (2016). <i>Ideell opprydning-statlig dekning av ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader</i>. Kulturdepartementet.</p>	<p>Denne NOU-en ble funnet via regjerin.no. Søket startet med å søke i søkefeltet med søkeordet «barnevern og konkurransepolitikk» som resulterte i 118 treff. Videre for å avgrense søket ble det valgt etter innholdstype «NOU-er» og dette resulterte i atten treff. Etersom problemstilling for oppgaven ønsker å belyse barnevernet ble det avgrenset etter tema, som var «familie og barn», og til slutt endte dette med ett treff, som var NOU 2016:12- <i>Ideell opprydning</i>.</p>	<p>Dette er ikke en viktig utredning for empirien, men den inneholdt noe relevante funn, og dermed ble det konkluderte med at denne ville bidra til å sette søkelys for problemstillingen.</p>

6.3.3 Skjema for kritisk vurdering: vedlegg 3

Problemstilling: Hvorfor er det så mange kommersielle private aktører i barnevernet og hvilke verdimeslige utfordringer kan dette medføre?

Kritisk vurdering - (KPB) (S.M. Risøy, personlig kommunikasjon, 11.mars 2021).

1. Hva er tema?
2. Hva forteller resultatene?
3. Kan man stole på resultatene? (begrunn hvorfor du kan eller ikke kan stole på resultatene)
4. Kan du bruke resultatene i litteraturstudie?

OsloEconomics. (2019). *Analyse av konkurranseforholdene i markedene for tiltak og tjenester til statlig og kommunalt barnevern* (Nr 43). [konkurranseforholdene-i-markedene-for-barnevernet---oe-rapport-2019-43-.pdf \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/contentassets/1000000/konkurranseforholdene-i-markedene-for-barnevernet---oe-rapport-2019-43-.pdf)

1. Temaet i rapporten er analysering av konkurranseforholdene.
2. Resultatene forteller hvordan noen av de dominerende kommersielle selskapene som drifter omsorgstjenester som barnevern, er organisert. Det kommer frem kvantitativ data som viser omsetningen hos Norlandia Care Croup AS som eier Aberia, og på Ambea som eier Aleris og Heimta.
3. Jeg konkludere med å stole på disse resultatene på bakgrunn av at OsloEconomics er et selskap som utarbeider analyser og gir råd til blant annet myndighetene, og at deres analyser kan være et beslutningsbidrag for myndighetene (OsloEconomics, u.å.). Jeg anser funnene i analysen som svært relevant for å besvare problemstillingen i oppgaven. Allikevel kan det en usikkerhet knyttet opp mot tallene. Det kan forekomme at de private kommersielle aktørene har inntekter eller

overskudd som ikke ligger ute for offentligheten, og som dermed ikke vil komme frem i denne analysen.

4. Ja, fordi analysen viser både kvantitative og kvalitative data som er svært relevant for å besvare problemstillingen for oppgaven.

Dyrhaug, T. (2020, 1. desember). *Mindre bruk av institusjoner i barnevernet*. Statistisk sentralbyrå. [Mindre bruk av institusjoner i barnevernet - SSB](#)

1. Temaet viser at det er mindre bruk av institusjoner i barnevernet og fremstiller statistikk som viser fordelingen av oppholdsdager i institusjoner, etter eierskap.
2. Forteller om oppholdsdager i institusjoner i barnevernet etter eierskap i 2010 og 2019 mellom offentlige sektor, privat ideelle og kommersielle aktører. Det viser at det offentlige har flest oppholdsdager, de private kommersielle har nest flest mens de private ideelle har færrest oppholdsdager (Dyrhaug, 2020).
3. Jeg velger å stole på resultatet, da jeg anser SSB som en anerkjent nettside og derfor en troverdig kilde når det gjelder å fremlegge statistikk. I tillegg viser den relativt ny statistikk fra 2019, som vil bidra til å gi et innblikk av omfanget tilsynelatende slik det er i dag. Til tross for dette er det alltid en usikkerhet knyttet opp mot hvem som har bestilt statistikken, og om bestilleren har et spesifikt formål og hensikt med statistikken. Dette er et forhold som jeg er bevisst ovenfor.
4. Ja, fordi det inneholder relevant kvantitativ dokumentasjon som er viktig for oppgavens problemstilling, og det er en sammenheng mellom problemstillingen og funnene.

Dyrhaug, T. (2019, 8. november). *Flest opphold i private institusjoner*. Statistisk sentralbyrå. [Flest opphold i private institusjoner - SSB](#)

1. Temaet er at det er flest opphold i private institusjoner.
2. Det presenteres statistikk som viser driftsutgifter i offentlig, private ideelle og kommersielle aktører fra 2016-2018. Det kommer frem at driftsutgiftene i de private

ideelle er de billigste, det offentlige har de dyreste driftsutgiftene, mens de private kommersielle har de nest dyrestes driftsutgiftene (Dyrhaug, 2019).

3. Jeg velger å stole på resultatet, da jeg anser SSB som en troverdig kilde når det gjelder å fremlegge statistikk. I tillegg er tallene relativt nye, og vil bidra til å gi en økt forståelse ovenfor feltet noenlunde slik det er i dag. Til tross for dette er det alltid en usikkerhet knyttet opp mot hvem som har bestilt statistikken, og om bestilleren har et spesifikt formål med statistikken. Er det noe spesifikt de ønsker å fremstille og velger de dermed å utelukke andre ting som kunne vært relevant. Dette er et forhold jeg er bevist ovenfor.
4. Ja, fordi det inneholder relevant kvantitativ dokumentasjon som er viktig for problemstillingen, og det er en sammenheng mellom problemstillingen og funnene.

Bufdir. (2020, 1.desember). *Nye tall fra SSB: antall barn som bor i barneverninstitusjoner går ned*. [Nye tall fra SSB: Antall barn som bor i barnevernsinstitusjoner går ned \(bufdir.no\)](#)

1. Temaet er at antall barn som bor i barnevernsinstitusjoner går ned, og viser fordelingen mellom offentlige og private tilbud.
2. Resultatet viser at 35% av oppholdsdagene i institusjoner var i kommersielle aktører, men 24% var i private ideelle. Til sammen viser resultatene at 59% av alle oppholdsdager er i regi av private institusjoner (Bufdir, 2020).
3. Dette er relativt nye tall som gir et godt omfang av feltet, og dataene er egnet til å besvare problemstillingen. Jeg anser derfor tallene som troverdig og velger å stole på resultatet som kommer frem. Jeg vil allikevel påpeke at en kilde fra Bufdir kan være preget av de som har skrevet den, og at tekstprodusentens politiske syn kan farge litteraturen, og i tillegg er det en nettside som kan ha et formål med innholdet de produserer. Dette er derfor et bevishetsmoment.
4. Ja, fordi dataen viser statistikk som vil bidra til å besvare problemstillingen.

Herning, L. (2015). *Velferdsprofitørene-om penger, makt og propaganda i de norske velferdstjenestene*. Oslo: Forlaget Manifest AS

1. En kritikk mot «velferdsprofittører» og kommersielle aktører.
2. Resultat viser omsetningen til de største kommersielle aktørene i velferdsstaten, som blant annet drifter omsorgstjenester som barnevern.
3. Denne boken er publisert av Forlaget Manifest, som er et venstrevridd forlag. Boken er en viktig og nøyaktig analyse av de kommersielle aktørene, men har et åpenbart politisk ståsted. Som følge av dette vil forfatters litteratur farges med deres politiske syn, og forfatters fortolkninger på tematikken har påvirket kilden. Boken er en kritikk på de kommersielle og de såkalte «velferdsprofitørene», og det vil derfor fremme kun ene den ene siden av temaet. Jeg vil påpeke at jeg er oppmerksom på at boken er beskrevet fra et politisk ståsted, og det kan bidra til å påvirke kildens relabilitet.
4. På tross av at den er beskrevet fra et politisk ståsted kommer det frem noe bra kvalitativ dokumentasjon, som jeg anser som relevant for å kunne besvare problemstillingen i oppgaven.